

(ฉบับร่าง)

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นพื้นที่สูง

๑. หลักการและเหตุผล

พื้นที่สูง หมายความว่าพื้นที่ที่เป็นที่อยู่ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ถึงแม้ปัจจุบันจะเรียกว่าเป็นชาวไทยภูเขาหรือประชากรบนพื้นที่สูงก็ตาม แต่ประชากรส่วนใหญ่มักยังเป็นชนเผ่าอยู่ดี พื้นที่สูงเป็นที่ตั้งบ้านเรือนและที่ทำกินที่มีความลาดชัน โดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ ๓๕ หรือมีความสูงกว่าระดับน้ำทะเล ๕๐๐ เมตรขึ้นไป พื้นที่สูงในประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๖๗.๒๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๓ ของพื้นที่ ๒๐ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน แพร่ น่าน ลำปาง ตาก เพชรบูรณ์ พิษณุโลก เลย สุโขทัย กำแพงเพชร กาญจนบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี พื้นที่ตั้งชุมชนบนที่สูงส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ประมาณร้อยละ ๘๘ ของหมู่บ้านมีการคมนาคมยากลำบาก ทำให้หน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินงานบนพื้นที่สูงได้ไม่ทั่วถึง นอกจากนี้พื้นที่สูงยังคงมีปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย และการบุกรุกทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง

ประชากรบนพื้นที่สูงประกอบด้วย ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ๑๕ เผ่า มีจำนวนประชากร ๙๖๔,๙๑๖ (จากรายงานสำรวจประชากรเชิงลึก พ.ศ. ๒๕๕๑) อาศัยกระจัดกระจายอยู่ในหมู่บ้านทั้งหมด ๓,๘๒๙ กลุ่มบ้านใน ๒๐ จังหวัด โดยส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในจังหวัดภาคเหนือ ๑๓ จังหวัด จำนวน ๘๕๑,๒๘๒ คน หรือร้อยละ ๘๘.๒๒ ของประชากรชาวเขาทั้งประเทศ โดยจังหวัดเชียงใหม่มีชาวเขามากที่สุดจำนวน ๒๔๔,๒๙๑ คน (ร้อยละ ๒๕.๓๑) รองลงมาคือ จังหวัดตาก และจังหวัดเชียงราย มีจำนวน ๑๓๐,๐๖๕ คน และ ๑๓๐,๐๕๔ คน ตามลำดับ (ร้อยละ ๑๓.๔๗)

ตลอดเวลาที่ผ่านมามีรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑ รัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง มองปัญหาชาวเขา ในฐานะชนกลุ่มน้อย ซึ่งหน่วยงานหลักที่ดำเนินการ คือ ตำรวจตระเวนชายแดน และกรมประชาสัมพันธ์ และต่อมา พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๓๔ เน้นการแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่น ควบคู่กับการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงเป็นหลัก ต่อมาจึงเน้นการพัฒนาในเชิงบูรณาการมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพื้นที่สูงยังคงมีปัญหาคือจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง สภาพปัญหาของพื้นที่สูง อาจจำแนกได้หลายลักษณะ ได้แก่

๑) ประชากรบนพื้นที่สูงทั่วไปมีสภาพยากจน จากการสำรวจเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเกษตรที่สูงในภาคเหนือตอนบน ๙ จังหวัด โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ พบว่า เกษตรกรทั่วไปมีรายได้เฉลี่ยเพียงปีละ ๓๑,๑๒๖ บาทต่อครัวเรือน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ของเกษตรกรในภาคเหนือกว่าเท่าตัว (๖๙,๓๗๓ บาทต่อครัวเรือนต่อปี) สาเหตุสำคัญเกิดจากเกษตรกรสร้างผลผลิตได้น้อย ต้นทุนการผลิตสูง ในขณะที่ราคาผลผลิตค่อนข้างต่ำและค่อนข้างผันผวน นอกจากนี้เกษตรกรยังมีช่องทางการตลาดน้อย และไม่มีโอกาสสร้างรายได้นอกภาคการเกษตรเท่าที่ควร

๒) มีระบบการผลิตที่ใช้สารเคมีเกษตรอย่างไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีเกษตร เกิดการตกค้างทั้งในผลผลิตและในสิ่งแวดล้อมทั้งดินและน้ำ สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากเกษตรกรบนพื้นที่สูงยังขาดความรู้และทักษะในการเพาะปลูกที่เหมาะสม และส่งผลกระทบต่อระบบทรัพยากรน้ำและผู้ที่อยู่อาศัยบนพื้นที่ราบด้วย

๓) พื้นที่ทำกินเสื่อมโทรม พื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ ๙๖.๔๘ ของพื้นที่สูงใน ๑๒ จังหวัดของภาคเหนือ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมาก ทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายหน้าดิน โดยเฉพาะในระบบการทำเกษตรแบบตัดและเผา ที่เปิดหน้าดินโล่งรับแรงปะทะกับ เม็ดฝนโดยตรง และไม่มีระบบชะลอการไหลของน้ำฝนที่ไหลบ่าไปตามความลาดชัน หน้าดินที่ถูกชะล้างไปทุกปีทำให้พื้นที่เกษตรเหลือแต่ดินชั้นล่างที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และเป็นดินปนหิน

๔) ปัญหาการบุกรุกเพื่อหาพื้นที่ทำกินใหม่ สาเหตุเกิดจากการที่ผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำลง ข้าวและอาหารที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค หรือผลผลิตที่ได้ไม่พอสำหรับขายเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัว จึงต้องเพิ่มผลผลิตโดยเพิ่มพื้นที่ปลูก นอกจากนี้ยังเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากรในครัวเรือน การอพยพเข้ามาของประชากรจากนอกประเทศและจากพื้นที่ราบของประเทศไทย ทำให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

๕) ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะระหว่างชุมชนบนพื้นที่ต้นน้ำและพื้นที่ท้ายน้ำรวมถึงความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน เนื่องจากต่างมีจุดยืนและมุมมองการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติต่างกัน ทั้งทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ โดยร้อยละ ๗๗.๗๔ ของครัวเรือนเกษตรกรบนพื้นที่สูงใน ๑๒ จังหวัด ยังอาศัยการตัดไม้เพื่อการใช้ประโยชน์ในครัวเรือน

๖) ปัญหาด้านสังคมในอนาคต ชุมชนชาวเขาอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจาย และมีวัฒนธรรมเฉพาะ อาศัยกฎระเบียบชุมชน และความเชื่อทางศาสนาเป็นกรอบการดำรงชีวิต และการสร้างความสงบสุขในสังคม ลักษณะเช่นนี้ทำให้ชุมชนมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงน้อย ปัจจุบันสังคมของชุมชนชาวเขาเปิดสู่สังคมภายนอกมากขึ้น ทำให้มีความล่อแหลมต่อปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาเยาวชน การขาดจิตสำนึกต่อสังคม การแพร่ระบาดของยาเสพติด โรคเอดส์ รวมทั้งปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน ขณะเดียวกันเยาวชนบนพื้นที่สูงมีแนวโน้มที่จะอพยพไปประกอบอาชีพในเมืองมากขึ้น ทำให้ขาดแคลนแรงงานในชุมชน

ปัญหาของพื้นที่สูงจึงเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข มีความจำเป็นต้องคำนึงถึงอย่างถ่วงน้ำหนักในการวางแผนพัฒนาอย่างบูรณาการ จึงมีหลายหน่วยงานเกิดขึ้นเพื่อเป็นเจ้าภาพหลักในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่สูง ซึ่งพื้นที่สูงเป็นแหล่งกำเนิดของพืชพรรณธรรมชาติที่หลากหลาย มีภูมิทัศน์และทิวทัศน์ตามธรรมชาติที่สวยงาม ถือเป็นทุนทางธรรมชาติ ที่สามารถนำมาใช้เป็นช่องทางการพัฒนาที่นำไปสู่การสร้างคุณค่าได้มากมาย นอกจากนี้พื้นที่สูงยังเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนเผ่าต่าง ๆ และมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่จัดเป็นทุนทางสังคมที่มีมูลค่า นอกจากนั้น พื้นที่สูงยังมีโครงการหลวงที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จทั้งในการปลูกพืชทดแทนฝิ่น การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา และการฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแหล่งรวมของทุนที่เป็นองค์ความรู้ของการพัฒนาพื้นที่สูงที่สำคัญของประเทศ

เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่สูงมีความเปราะบางและเสื่อมโทรมได้ง่าย โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ในขณะที่ชุมชนมีหลากหลายเผ่าพันธุ์ มีความเชื่อและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน รวมทั้งส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย ทำให้กระบวนการพัฒนาเป็นไปด้วยความยากลำบาก ประกอบกับมีการเพิ่มของประชากรอยู่ในอัตราสูง และมีการอพยพเข้ามาเพิ่มจากพื้นที่ภายนอกประเทศอีกด้วย ทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกป่าและการแย่งชิงทรัพยากรรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ

สำหรับในการพัฒนาพื้นที่สูงจะเห็นได้ว่ายังมีโอกาสอีกมากที่จะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จต่อไปได้อีก ได้แก่

๑) การที่ประชาชนและรัฐให้ความสำคัญกับนโยบายที่จะส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้จากโครงการหลวงและโครงการตามแนวพระราชดำริต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

๒) มีกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญในการได้รับความร่วมมือจากชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งฟื้นฟูเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

๓) มีกระแสความนิยมในการบริโภคอาหารที่มีความปลอดภัยและอาหารสุขภาพเพิ่มขึ้นทั้งในและต่างประเทศ ทำให้เปิดโอกาสในการขยายตลาดสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอาหารปลอดภัย และอาหารสุขภาพที่ผลิตจากความหลากหลายของพืชพรรณบนพื้นที่สูงได้อีกมาก

๔) ในขณะเดียวกันจากความสำเร็จของโครงการหลวงในการปลูกพืชทดแทนฝิ่นจนเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศที่มีสภาพพื้นที่ภูเขาและมีปัญหาการปลูกพืชเสพติดเช่นเดียวกัน ทำให้มีความสนใจจากหลายหน่วยงานและจากหลายประเทศที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากบทเรียนแห่งความสำเร็จของโครงการหลวงในลักษณะการร่วมเป็นภาคีในการพัฒนาพื้นที่สูง รวมทั้งการปลูกพืชทดแทนพืชเสพติด ซึ่งจะเป็นโอกาสของประเทศไทยที่จะสามารถพัฒนาขีดความสามารถโดยกระบวนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในระดับนานาชาติได้

การดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สูงจึงต้องคำนึงถึง และต้องให้ความสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาอีกหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดนโยบายการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดเขตที่ดิน ป่าไม้ และพื้นที่ทำกินที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของภูมิสังคมของชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างแท้จริง ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งจากการปฏิบัติตามนโยบายและข้อกฎหมายดังกล่าว นอกจากนั้นการพัฒนามบนพื้นที่สูงยังต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนของปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน ควบคู่ไปกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อม ๆ กัน ปัจจุบันมีผลผลิตพืชเขตหนาวที่นำเข้าเพิ่มขึ้นตามข้อตกลงเขตการค้าเสรี ซึ่งส่งผลกระทบต่อตลาดของผลิตผลของเกษตรกรบนพื้นที่สูง ทำให้รายได้ลดลงและอาจก่อให้เกิดการหวนกลับไปสู่การลักลอบปลูกพืชเสพติดเช่นเดิม นอกจากนี้ระบบฐานข้อมูลบนพื้นที่สูงที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุม และไม่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ทำให้การวางแผนและการกำหนดมาตรการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง และขาดประสิทธิภาพ

พื้นที่สูงมีลักษณะเฉพาะ ทั้งด้านภูมิศาสตร์ พืชศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวัฒนธรรม เดิมซึ่งโครงการหลวงได้เข้าไปทำงานกว่า ๔๐ ปี โดยมีงานวิจัยเป็นกลไกที่ผลักดันให้ประสบความสำเร็จ และปัจจุบันมีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลและบูรณาการพัฒนาพื้นที่สูงโดยตรง ได้แก่ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ซึ่งต้องมีการผนึกกำลังในการบูรณาการงานร่วมกันหลายฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัย จากการทำงานหรือร่วมของหน่วยงานเครือข่ายด้านการวิจัยได้เห็นชอบให้มีความร่วมมือด้านการวิจัยร่วมกันในการใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่สูง โดยบูรณาการทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยอย่างเป็นเอกภาพ ทั้งหน่วยงานวิจัย นักวิจัย และงบประมาณสนับสนุนการวิจัย เพื่อให้มีการดำเนินงานร่วมกัน และขับเคลื่อนไปอย่างมีทิศทาง โดยยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นพื้นที่สูงที่จัดทำขึ้นจะเป็นการบูรณาการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนร่วมกัน จะได้ครอบคลุมปัญหาและการพัฒนารอบด้านอย่างครบถ้วน

๒. วิสัยทัศน์การวิจัย (Vision)

การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างรอบด้านและยั่งยืน

๓. พันธกิจการวิจัย (Mission)

๑. ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยเพื่อนำไปใช้พัฒนาพื้นที่สูงในทุก ๆ ด้านอย่างยั่งยืน
๒. สนับสนุนการวิจัยต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อรักษาคุณค่าและสร้างประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง รวมทั้งรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น
๓. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานวิจัย เพื่อให้เกิดการบูรณาการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม
๔. ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยเพื่อเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ และเพิ่มการเติบโตของเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นที่สูง

๔. ยุทธศาสตร์การวิจัย (Research Strategies)

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง
 ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาคนและชุมชนบนพื้นที่สูง
 ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการสร้างรายได้และเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นที่สูง

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์การวิจัย (Research Strategies Goals)

เป้าประสงค์หลักของยุทธศาสตร์ : ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นพื้นที่สูงจัดทำขึ้นบนความร่วมมือของหน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งหวังให้การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่สูงอย่างรอบด้าน ดังนี้

๑. เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง เพื่อให้พื้นที่สูงซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของประเทศมีความอุดมสมบูรณ์และสามารถรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศได้อย่างยั่งยืน
๒. ประชากรบนพื้นที่สูงมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอเพียงจากการประกอบอาชีพ บนฐานความรู้ มีสังคมที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูให้คงความสมบูรณ์
๓. พัฒนาเศรษฐกิจที่สมดุลบนพื้นที่สูงเพื่อให้ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความมั่นคงในอาชีพและรายได้ โดยพิจารณาครอบคลุมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนและการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง
 ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง ความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำของพื้นที่สูง อาจมุ่งเน้นประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

เป้าหมาย : มีผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ เพื่อการฟื้นฟู อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

แผนงานวิจัย ประกอบด้วย

แผนงานวิจัยที่ ๑ แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้ และจัดการฐานข้อมูลทางภูมิสารสนเทศของทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่าไม้)

แผนงานวิจัยที่ ๒ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ อนุรักษ์ และการทำลายทรัพยากรป่าไม้

แผนงานวิจัยที่ ๓ แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารที่เสื่อมโทรม

แผนงานวิจัยที่ ๔ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบนพื้นที่สูงแบบ บูรณาการ

แผนงานวิจัยที่ ๕ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติบนพื้นที่สูงอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนงานวิจัยที่ ๖ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และ ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สูง

แผนงานวิจัยที่ ๗ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการมลพิษบนพื้นที่สูง เช่น การจัดการขยะ ปัญหา หมอกควัน

แผนงานวิจัยที่ ๘ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมรับมือกับผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาคนและชุมชนบนพื้นที่สูง

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาคุณภาพชีวิต ระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง สวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชีวิต การสร้างความเข้มแข็งและการสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นในพื้นที่สูง รวมทั้ง การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนพื้นที่สูงเน้นการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจน อัจฉริยะเน้นประเด็น สำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

เป้าหมาย : มีผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาคน สังคมในระดับชุมชน ของพื้นที่สูงอย่างเป็นรูปธรรม

แผนงานวิจัย ประกอบด้วย

แผนงานวิจัยที่ ๑ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้ทางสังคม การปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ด้วยตนเองที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น

แผนงานวิจัยที่ ๒ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม วิถีวัฒนธรรมของชุมชน และการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม

แผนงานวิจัยที่ ๓ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาและสาธารณสุขที่เหมาะสมกับบริบทของ สังคมและชุมชน

แผนงานวิจัยที่ ๔ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มแข็งและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ของท้องถิ่นและสังคมบนพื้นที่สูง

แผนงานวิจัยที่ ๕ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

แผนงานวิจัยที่ ๖ แผนงานวิจัยเกี่ยวกับสนับสนุนให้แต่ละชุมชนบนพื้นที่สูงมีการกำหนด ทิศทางการพัฒนาร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของตนเอง

แผนงานวิจัยที่ ๗ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างให้ชุมชนมีการบริหารจัดการในชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารจัดการองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทบนพื้นที่สูง

แผนงานวิจัยที่ ๘ แผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มและการสร้างเครือข่ายเพื่อ ความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่นและเพื่อสาธารณะประโยชน์

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการสร้างรายได้และเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นที่สูง
ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ป่าไม้ และการประมง รวมถึงการพัฒนาและการจัดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนบนพื้นที่สูง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โดยดำเนินการบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ของชุมชนบนพื้นที่สูง อาจมุ่งเน้นประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

เป้าหมาย : มีผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนของพื้นที่สูง

แผนงานวิจัย ประกอบด้วย

แผนงานวิจัยที่ ๑ แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและการพัฒนา ศักยภาพในการแข่งขันและการพึ่งพาตนเองได้บนพื้นที่สูง

แผนงานวิจัยที่ ๒ แผนงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนงานวิจัยที่ ๓ แผนงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และสินค้าของท้องถิ่นบนพื้นที่สูง

แผนงานวิจัยที่ ๔ แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย ภาคการเกษตร

แผนงานวิจัยที่ ๕ แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาและการสร้างระบบการตลาดของชุมชน ในพื้นที่สูง

แผนงานวิจัยที่ ๖ แผนงานวิจัยเพื่อหาพันธุ์พืชและสัตว์เศรษฐกิจชนิดใหม่ เพื่อเป็นทางเลือก สำหรับเป็นอาชีพและการเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือน

แผนงานวิจัยที่ ๗ แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน การต่อยอดองค์ความรู้ จากประสบการณ์ อาทิ การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าของผลิตผล การเพิ่มทางเลือกอาชีพ การลดค่าใช้จ่ายใน ครัวเรือน

แผนงานวิจัยที่ ๘ แผนงานวิจัยเพื่อคิดค้นแหล่งพลังงานเพื่อใช้ในครัวเรือนและชุมชน

แผนงานวิจัยที่ ๙ แผนงานวิจัยการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเพื่อส่งเสริมเป็น อาชีพ และสร้างรายได้

แผนงานวิจัยที่ ๑๐ แผนงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

๕. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์การวิจัย

๑. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่สูงอย่างจริงจัง จัดสรรงบประมาณ เพื่อการวิจัยอย่างเพียงพอและเหมาะสม

๒. หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีการประสานความร่วมมือบูรณาการการดำเนินการวิจัยภายใต้ ยุทธศาสตร์การวิจัยเดียวกันอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่สูง มีการประสานความร่วมมือ นำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่สูงอย่างจริงจัง